

## από τα ΚΑΤΕ στα ΤΕΙ

η μοναδική πραγματική μεταρρύθμιση  
στην ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα



του Π. Ντόβα\*

**Κ**ατά τη διάρκεια των πρόσφατων κινητοποιήσεων και των αδιάκοπων συζητήσεων με ειδικούς και μη επί θεμάτων ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, δυστυχώς, δεν έγινε καμία αναφορά στη μεγάλη μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε στην ανώτατη εκπαίδευση με την ίδρυση και λειτουργία των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ).

Με το παρόν σημείωμά μου επιχειρώ μία σύντομη και όσο το δυνατόν αντικειμενική και ακριβή εξιστόρηση της πορείας των ΤΕΙ από την εποχή της ίδρυσης και της εξέλιξής τους από αδιαβάθμιτα ιδρύματα μέχρι την ένταξή τους στην ανώτατη εκπαίδευση σήμερα.

Στα τέλη του 1973 και αρχές του 1974 η χούντα ανακοινώνει στα ΜΜΕ ότι «υπάρχουν μεγάλα και σοβαρά προβλήματα στο χώρο της εκπαίδευσης» και τονίζει «ότι υπάρχει ένα μεγάλο κενό μεταξύ μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης στην πυραμίδα του εκπαιδευτικού συστήματος». Αυτό το χάσμα μεταξύ λυκείου και πανεπιστημίου σκόπευαν να καλύψουν με την ίδρυση νέων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Προς ενίσχυση αυτής της αναγκαιότητας προέβλεπαν ότι αυτό υπαγόρευαν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, η οικονομία της χώρας, ενώ παράλληλα επικαλούνταν ειδικές μελέτες και υποδείξεις της Διεθνούς Τράπεζας και του ΟΟΣΑ για την ελληνική οικονομία και την εκπαίδευση. Έτσι το Δεκέμβριο του 1973 δημοσιεύονται

στα ΜΜΕ προκηρύξεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για προσλήψεις πολλών επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων, με μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών, που επιθυμούσαν να στελεχώσουν τα ιδρύματα αυτά. Υπήρχε, συνεπώς, η προοπτική να απορροφήσουν πολλούς νέους επιστήμονες, οι οποίοι ενδιαφέρονταν να σταδιοδρομήσουν ως εκπαιδευτικό προσωπικό στην Ελλάδα, με μεγάλες προοπτικές και καλές απολαβές, σύμφωνα με όσα ακούγονταν.

Πράγματι, οι αιτήσεις υπερέβησαν τις εξακόσιες, πολλοί δε από τους υποψηφίους υπηρετούσαν ήδη σε ελληνικά πανεπιστήμια ως βοηθοί, επιμελητές, κλπ αλλά και σε ιδρύματα της αλλοδαπής: Αγγλία, Γερμανία, Ιταλία, Αμερική, κλπ. Επρόκειτο κυρίως για μηχανικούς, φυσικομαθηματικούς, γεωπόνους και γιατρούς. Φθάνουμε μετά την επιλογή και τις προσλήψεις στο ακαδημαϊκό έτος 1973-74.

Τον Φεβρουάριο του 1974 αρχίζουν να λειτουργούν τα πρώτα ΚΑΤΕ σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Λάρισα, Πάτρα και Ηράκλειο Κρήτης, με συνολικό αριθμό σπουδαστών 2.569 από τους οποίους οι 569 στο ΚΑΤΕ Αθήνας. Σήμερα και οι 569 είναι επιτυχημένοι επιστήμονες στελέχη επιχειρήσεων ή οργανισμών στη χώρα μας, όπως γιατροί, νοσηλευτές στελέχη τραπεζών κτλ.

Σημειώνεται ότι για την ίδρυση, την εγκατάσταση και τη λειτουργία των ΚΑΤΕ, η κυβέρνηση Παπαδόπουλου είχε συνάψει ένα μεγάλο δάνειο

\*Καθηγητής, τέως Πρόεδρος του ΤΕΙ Αθήνας

από την Παγκόσμια Τράπεζα Επενδύσεων. Επειδή είμαι από του ολίγους ακόμη επιζώντες εκείνης της χαλεπής και ηρωικής εποχής, είμαι σε θέση να μεταφέρω το κλίμα που αντιμετωπίζαμε ως καθηγητές, μέσα και έξω από τις αίθουσες διδασκαλίας, από τους σπουδαστές, τον κοινωνικό περίγυρο αλλά και από την εκπαιδευτική κοινότητα, δεδομένου ότι τα νέα εκπαιδευτικά ιδρύματα χαρακτηρίζονταν ως τα περιβόητα ΚΑΤΕ της χούντας.

Παρά τις όποιες αντιδράσεις, οφείλω να παραδεχτώ ότι υπήρχε άνεση στην αντιμετώπιση των δαπανών για τη δημιουργία της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής.

Η επεξεργασία των αναλυτικών και ωρολογίων προγραμμάτων αποτέλεσε ευθύνη των πρώτων διδασκόντων κάθε ειδικότητας με τη συνεργασία εμπειρογνομόνων της Διεθνούς Τράπεζας, που είχαν σταλεί στα πλαίσια της σύμβασης με τη τράπεζα.

Αξιοσημείωτος είναι ο ενθουσιασμός και η προσπάθεια που κατέβαλαν οι πρώτοι εκπαιδευτικοί για να επιτύχει ο θεσμός, κυρίως, διότι έβλεπαν τη θέληση των σπουδαστών να φοιτήσουν σε ιδρύματα με υψηλό επίπεδο σπουδών, γεγονός που ωθούσε όλους μας στο καλύτερο.

Ιδιαίτερη ήταν η προσφορά συναδέλφων που προέρχονταν από πανεπιστημιακά εργαστήρια διότι η εμπειρία τους αποδείχτηκε πολύ χρήσιμη. Όλα τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού χρειάστηκε να συγγράψουν σημειώσεις και βιβλία για τα μαθήματα που δίδασκαν.

Κατά το σπουδαστικό έτος 1976-77 τα ΚΑΤΕ μετονομάζονται σε ΚΑΤΕΕ. Η μετονομασία αυτή δεν αναβαθμίζει τα ιδρύματα, τα διαβαθμίζει όμως ως ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αφού, για πρώτη φορά, καθιερώνεται νομοθετικά ο όρος τριτοβάθμια εκπαίδευση στο

εκπαιδευτικό ελληνικό σύστημα. Ταυτόχρονα με την ονομασία διευρύνονται οι ειδικότητες και αυξάνεται σημαντικά η χρηματοδότηση και ο αριθμός των εισαγομένων σπουδαστών στα διάφορα τμήματα.

Με τον ιδρυτικό Νόμο (1404/1983), τα ΤΕΙ είναι πλέον Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, αυτοδιοικούμενα, με εσωτερικό κανονισμό και διοικητική υποστήριξη από το νεοσυσταθέν Συμβούλιο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΣΤΕ). Η καινοτομία για τα Ελληνικά δεδομένα της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι ότι στα ΤΕΙ εισάγεται η διαδικασία της συμμετοχής του κοινωνικού ελέγχου στις επιλογές και την ανάπτυξη. Η δημοκρατική δομή και λειτουργία

στη λήψη σοβαρών αποφάσεων όπως το Άσυλο, στις ακαδημαϊκές ελευθερίες, στις επιστημονικές αναζητήσεις ως και στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, εξασφαλίζονται με τη συμμετοχή όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας δηλαδή

**Η καινοτομία για τα Ελληνικά δεδομένα της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι ότι στα ΤΕΙ εισάγεται η διαδικασία της συμμετοχής του κοινωνικού ελέγχου στις επιλογές και την ανάπτυξη.**

εκπαιδευτικών, διοικητικών υπαλλήλων και σπουδαστών.

Ο Ν. 2916/2001 ξεκαθάρισε το θολό τοπίο που επικρατούσε στην ελληνική κοινή γνώμη για τα ΤΕΙ, διότι τα τοποθετεί στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Αποτελούν πλέον, μαζί με τις υπάρχουσες πολυτεχνικές σχολές των πανεπιστημίων, τον Τεχνολογικό Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, εκπαιδεύοντας στελέχη εφαρμογών υψηλής ποιοτικής στάθμης με πολύ καλή θεωρητική κατάρτιση, για να μπορούν να αποτελούν στην αγορά εργασίας τον συνδετικό κρίκο που χρειάζεται η οικονομία μας.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα ΤΕΙ έχουν πολλά και καλά εξειδικευμένα τμήματα σε όλο το φάσμα της επιστήμης και της τεχνολογίας, τα οποία όμως πολλές φορές εμπλέκονται με

ειδικότητες που καλύπτονται από τα ΑΕΙ, με αποτέλεσμα κλαδικές αντιδικίες και προστριβές στους χώρους εργασίας.

Η ίδρυση και ανάπτυξη των ΤΕΙ υπήρξε μεγάλη τομή στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, η δε ανωτατοποίησή τους αποτελεί τη μεγαλύτερη πραγματική μεταρρύθμιση στην Ανώτατη Εκπαίδευση με πάρα πολλές θετικές επιπτώσεις στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση αλλά και την κοινωνία, καθώς βοήθησε τις κυβερνήσεις να λύσουν πολλά χρονίζοντα προβλήματα. Βέβαια, όπως κάθε ριζοσπαστικό μέτρο είχε και κάποιες αρνητικές επιπτώσεις. Ας αρχίσουμε λοιπόν με τα θετικά:

Έδωσε διέξοδο σε χιλιάδες νέους να κατακτήσουν τη ζωή σπουδάζοντας στην Ελλάδα και όχι σε αμφιβόλου ποιότητας πανεπιστήμια του εξωτερικού δαπανώντας πολύτιμο συνάλλαγμα του φτωχού ελληνικού λαού. Σήμερα στα ΤΕΙ

σπουδάζουν περίπου 150.000 σπουδαστές.

Προσέφερε τη δυνατότητα σε χιλιάδες προσο- ντούχους άνεργους επιστήμονες να σταδιοδρομήσουν ως εκπαιδευτικό προσωπικό στα ΤΕΙ.

Συμπλήρωσε την Πανεπιστημιακή Ανώτατη εκπαίδευση με τη δημιουργία πολλών νέων ειδικοτήτων.

Με την καθιέρωση της διδακτορικής διατριβής και τις επιστημονικές εργασίες, ως απαραίτητη προϋπόθεση για εξέλιξη, όπως και στα ΑΕΙ, βοήθησε σημαντικά την άμιλλα και το ενδιαφέρον του προσωπικού για την επιστημονική έρευνα, με αποτέλεσμα την ενίσχυση των διεπιστημονικών συνεργασιών εντός και εκτός Ελλάδος. Θετικό ρόλο σε αυτό έπαιξε και ο πολύ καλός εξοπλισμός των εργαστηρίων που

απέκτησαν τα ΤΕΙ με την καλή χρηματοδότηση από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Τα ΤΕΙ εξύψωσαν την παρεχόμενη τεχνολογική και επαγγελματική γνώση σε επίπεδο εφάμιλλο των ευρωπαϊκών, διευκολύνοντας έτσι τις προσπάθειες των κυβερνήσεων μας για ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ανωτατοποίηση που είχε αποτέλεσμα το πτυχίο όλων των πτυχιούχων, ΚΑΤΕΕ, ΤΕΙ, υπομηχανικών να αναγνωρισθεί βέβαια ως πτυχίο ανωτάτης, που είναι άλλωστε, έλυσε ένα χρόνιο ακανθώδες πρόβλημα που αντιμετώπιζαν όλοι οι Υπουργοί Απασχόλησης και Παιδείας μετά τη μεταπολί-

τευση. Το πρόβλημα αυτό σχετιζόταν με τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων αυτών των ιδρυμάτων στους χώρους εργασίας τους αλλά και με τα αιτήματα των σπουδαστικών συλλόγων όλων των παρατάξεων.

Τα ΤΕΙ κατάφεραν να διανύσουν μια επιτυχημένη και σταδιακά ανοδική πορεία, διότι

φρόνιζαν πάντοτε να έχουν αγαστή συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία, δηλαδή την πολιτεία, το εκπαιδευτικό προσωπικό, τους σπουδαστές, ενώ αγωνίζονταν σκληρά για να επιτύχουν την απαραίτητη χρηματοδότηση για τη δημιουργία της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής.

Άφοβα λοιπόν μπορούμε να διατυπώσουμε το **ΑΞΙΩΜΑ** που πρέπει να έχουν υπ' όψη τους οι επίδοξοι μεταρρυθμιστές στο χώρο της εκπαίδευσης ότι, για να επιτύχει μία μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα στη Ανώτατη, η αναγκαία και ικανή συνθήκη είναι **α) η σοβαρή χρηματοδότηση και β) η συναίνεση μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.**

Η ίδρυση και ανάπτυξη των ΤΕΙ υπήρξε μεγάλη τομή στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, η δε ανωτατοποίησή τους αποτελεί τη μεγαλύτερη πραγματική μεταρρύθμιση στην Ανώτατη Εκπαίδευση με πάρα πολλές θετικές επιπτώσεις στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση αλλά και την κοινωνία

Και τώρα λίγα για τα αρνητικά που, όπως είπαμε, πάντα συνοδεύουν τα θετικά στη ζωή.

Θεωρώ ότι, επειδή όλες αυτές οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις πραγματοποιήθηκαν σε μια εποχή που χαρακτηριζόταν από έντονο πολιτικό κλίμα, όλοι οι σχετικοί νόμοι επιτρέπουν τεράστια περιθώρια ελευθερίας. Η δημοκρατία όμως, όπως είναι γνωστό, για να λειτουργήσει χρειάζεται πολίτες με υψηλό αίσθημα ευθύνης, που να είναι σε θέση να εκτιμήσουν και να αξιοποιήσουν, χωρίς να εκμεταλλευτούν, το πολύτιμο αγαθό της ελευθερίας στην έκφραση της ατομικής βούλησης. Πολίτες που δεν καταφεύγουν σε υπερβολές όπως π.χ. στην περίπτωση του ασύλου κλπ.

Επίσης, θεωρώ ότι πιθανά λάθη στην επιλογή νέων τμημάτων οφείλονται στο ότι δημιουργήθηκαν χωρίς την απαιτούμενη έρευνα της αγοράς και της τοπικής κοινωνίας, αλλά κυρίως για να ικανοποιηθούν συμφέροντα βουλευτών των περιοχών στις οποίες τα τμήματα επρόκειτο να λειτουργήσουν. Δεν ζητήθηκε επίσης η γνώμη των πλησίον μεγάλων Πανεπιστημίων όπως θα έπρεπε.

Θα κλείσω την ιστορική αυτή αναδρομή εκφράζοντας την ακλόνητη πίστη μου στο θεσμό των ΤΕΙ και την ελπίδα πως με το ζήλο των διδασκόντων, το μεράκι των σπουδαστών και τη στήριξη της Πολιτείας θα συνεχίσουν την προσφορά τους στον κοινωνικό χώρο σμιλεύοντας τους Τεχνίτες του αύριο. ☑

#### Ένωση συνταξιούχων καθηγητών ΤΕΙ νέο διοικητικό συμβούλιο

Στις εκλογικές διαδικασίες που πραγματοποιήθηκαν σε τακτική Γενική Συνέλευση την 25η Απριλίου 2007, εξελέγη το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της «ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝ ΣΥΝΤΑΞΕΙ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ», το οποίο συγκροτήθηκε ως εξής:

**Πρόεδρος:** Φίλιππος Ζωίδης

**Αντιπρόεδρος:** Δημήτριος Κιούσης

**Γεν. Γραμματέας:** Ανδρέας Κούρκουλος

**Ειδ. Γραμματέας:** Νικόλαος Σιαμήτρος

**Ταμίας:** Παναγιώτης Σκιαδάς

**Μέλη:** Γεώργιος Καραβασίλης,  
Γεώργιος Κατσούρας

**Τηλέφωνα επικοινωνίας:**

2108169721, 2102112289, 2109622635

**Fax:** 2108169038, 2109652009

